

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“

[COM(2016) 726 final]

ja teemal

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroala positiivse eelarvepoliitika poole““

[COM(2016) 727 final]

(2017/C 173/06)

Raportöör: **Javier DOZ ORRIT**

Kaasraportöör: **Petr ZAHRADNÍK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 27.1.2017
Õiguslik alus	ELi toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	2.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	218/4/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee hindab Euroopa Komisjoni jõupingutusi viia ellu majanduspoliitikat, mis keskendub euroala tugeva, jätkusuutliku, tasakaalustatud ja kaasava majanduskasvu toetamisele ning kasutab selle saavutamiseks rahanduslike, eelarve- ja struktuurivahendite tasakaalustatud kombinatsiooni, sealhulgas positiivset eelarvepoliitikat.

1.2. Seepärast toetab komitee Euroopa Komisjoni soovitus positiivse eelarvepoliitika kohta euroalal, mis austab ka pikaaegseid jätkusuutlikkuse eesmäärke.

1.3. Komitee innustab komisjoni kasutama täiel määral oma rolli ELi aluslepingute kaitsjana, pöörates muu hulgas tähelepanu nendes võetud kohustusele suurendada ühest küljest heaolu, sotsiaalset arengut ja sotsiaalset õiglust ja teisest küljest majanduslikku jõukust ja konkurentsivõimet, ning samuti kasutama ära oma hiljuti suurendatud volitusi tõlgendada eelarve-eeskirju paindlikult, et võimaldada selliste avaliku sektori investeeringute olulist suurendamist, mida kindlaksmääratud tingimustel ei tuleks stabiilsuse ja kasvu pakti eelarvepuudujäägi eesmärkide arvestamisel arvesse võtta.

1.4. Komitee väljendab heameelt selle üle, et rõhku on pandud investeeringute suurendamisele ja et tuginetakse olemasolevale investeerimiskavale. Seda tuleb nõuetekohaselt rahastada, et see tooks kaasa Euroopa Investeerimispanka laenude andmise olulise suurenemise võrreldes viimaste aastatega. Juhtimisstruktuurid peaksid tagama, et rahalised vahendid suunatakse asjakohaselt riikidesse, kus investeeringud on eriti tõsiselt langenud. Need meetmed tuleb ühendada asjakohaste struktuurireformidega, mis edendavad majanduskasvu, tööhõivet ja sotsiaalset sidusust.

1.5. Komitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni nõudmise kohandada sümmeetriliselt euroalas jooksevkonto puudujääke. Seda peaksid jagama nii puudujäägiga kui ka ülejäägiga liikmesriigid. Liikmesriigid peaksid otsustama, kuidas teha neid kohandusi kooskõlas ühise üldsuunitlusega.

1.6. Rõhku tuleb panna struktuurireformidele, mis saavad stimuleerida nõudlust ja majanduskasvu kas või lühikeses perspektiivis, vältides samas neid, mis tõenäoliselt ohustavad majanduskasvu, suurendades töökohtade ja sissetuleku ebakindlust. Vastuvõetud struktuurireformidega peaks olema võimalik tuntavalt parandada ettevõtlustingimusi, vähendada investeerimistõkkeid ja aidata kaasa ELi ühtse turu lõpuleviimisele kõigis selle tahkudes.

1.7. Struktuurireformide prioriteetne eesmärk peaks olema tootlikkuse kasv. Need peaksid tagama mis tahes tootlikkuse kasvu õiglase jaotamise, et tagada nõudluse ja pakkumise tugevam paranemine.

1.8. Tootlikkuse ja SKP kasvu taastamist ja suurendamist tuleks vaadelda peamiste viisidena, kuidas parandada kõige suurema võlakoorma all kannatavate majanduste seisukorda.

1.9. Esikohale tuleks seada reformid, mis toetavad kvaliteetsete (st stabiilsete, õiglaselt tasustatavate) töökohtade loomist.

1.10. Komitee rõhutab, et sotsiaalse ja kodanikuühiskonna dialoogi tugevdamisel ja edendamisel nii liikmesriigi kui ka euroala tasandil on väga tähtis, et lepitaks kokku sellistes poliitikameetmetes, mis on vajalikud taastumise ja pikaajalise majandusliku jätkusuutlikkuse jaoks, ning rakendataks neid edukalt.

1.11. Samuti aitavad stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärkide saavutamisele kaasa tulemuslikud meetmed rahapesu, maksurikkumiste, maksuparadiiside kasutamise ja liikmesriikide vahelise ebaõiglase maksukonkurentsi vastu.

1.12. Komitee toetab Euroopa hoiuste tagamise skeemi loomist ja kutsub üles kiirendama pangandusliidu ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsemeetme loomist. Võtta tuleb otsustavaid meetmeid viivislaenude probleemi lahendamiseks, kaitstes samas tarbijate õigusi ja austades Euroopa sotsiaalõiguste samba asjaomaseid põhimõtteid.

1.13. Komitee toetab majandus- ja rahaliidu lõpuleviimise algatusi, sealhulgas tugevat Euroopa sotsiaalõiguste sammu, rohkem eelarvealast paindlikkust ja eelarvesuutlikkust euroala jaoks, edendades näiteks Euroopa rahandusameti loomist, mis peaks lõpuks tugeva demokraatliku ja poliitilise kontrolli all andma välja ühiseid võlakirju.

1.14. Komitee nõuab Euroopa poolaasta edasist parandamist, andes selles Euroopa Komisjonile tugevama kooskõlastava rolli ja liikmesriikidele selge kohustuse rakendada poliitikasuundi, milles nad nõukogu tasandil kokku lepivad, vältides sellega ebakindlust ja luues soodustava investeerimiskeskonna.

2. Taust

2.1. Viie juhi aruande kohaselt on Euroopa poolaasta raames võetud kohustus tugevdada integratsiooni euroala ja liikmesriikide tasandi vahel. Nagu 2016. aastal, on ka 2017. aasta majanduskasvu analüüsile lisatud nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta. Eesmärk on pakkuda võimalus varajaseks ja sihipäraseks aruteluks euroala üle tervikuna enne riigipõhiste arutelude pidamist tagamaks, et ühised väljakutsed oleksid riigipõhistes meetmetes täielikult kajastatud.

2.2. 2017. aasta Euroopa poolaastaks esitas Euroopa Komisjon euroala majanduspoliitika kohta viis järgmist soovitusi.

- Järgida poliitikat, mis toetab majanduskasvu ja lähenemist ning kõrvaldada kitsaskohad investeerimisel ja töökohtade loomisel. Jooksevkonto puudujäägi või suure välisvõlaga liikmesriigid peaksid suurendama tootlikkust, samas kui suure jooksevkonto ülejäägiga liikmesriigid peaksid suurendama sisenõudlust ja investeringuid.
- Järgida üldiselt positiivset eelarvepoliitikat, mis toetab reforme ja tugevdab majanduse taastumist. Kombineerida riikide kohandatud jõupingutusi, et tagada pikaajaline jätkusuutlikkus ja makromajanduslik stabiliseerimine. Parandada riigi rahanduse struktuuri.
- Rakendada reformid, mis soodustavad töökohtade loomist, sotsiaalset õiglust ja lähenemist ning suunata maksustamine tööjõult mujale, seda eriti väikese sissetulekuga töökohtade puhul.

- Leppida kokku Euroopa hoiuste tagamise skeemi loomises ja alustada ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsemeetme väljatöötamist. Tegeleda pangandussektorit elujõulisust ohustavate riskidega ja toetada erasektori suure võlakooormuse nõuetekohast vähendamist.
- Kiirendada majandus- ja rahaliidu väljakujundamist, rakendades sealhulgas viie juhi aruandes esitatud 1. etapi ülejäänud meetmed.

2.3. Uus aspekt 2017. aasta Euroopa poolaasta puhul on teatis „Euroola positiivse eelarvepoliitika poole“. Selles dokumendis rõhutab komisjon vajadust positiivse eelarvepoliitika järele, nähes ühtlasi võimalust selle saavutamiseks. Sellise eelarvepoliitika kujundamiseks vajab euroala ühtsemat lähenemisi, milles võetakse arvesse riikide olukordade erinevust. Komisjon soovib suurendada 2017. aastal kogu euroalal eelarvemahtu kuni 0,5 % SKPst, tuues välja, et vahemik 0,3–0,8 %, võimaldab erinevate riskidega riikide vahel diferentseerimist makromajandusliku stabiliseerimise ja jätkusuutliku eelarve osas.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee toetab komisjoni üleskutset üldise positiivse eelarvepoliitika kohta euroalal. Siiski väljendab komitee muret selle üle, et ekspansiivse eelarvepoliitika piiramine kahele või kolmele liikmesriigile, kellel on praegu ELi eelarve-eeskirjade kohaselt eelarveruumi, ei too tõenäoliselt kaasa kavandatavat üldist eelarvepoliitikat. Euroala ja ELi majanduskasvu tugevdamine on vajalik poliitilise kriisi ja ebakindluse ajal, mida suurendavad Brexit ja Ameerika Ühendriikide uue valitsuse poliitika, eeskätt proteksionistlikud kaubandusmeetmed. Ekspansiivne eelarvepoliitika ja nii avaliku kui ka erasektori investeeringute oluline suurenemine hoogustavad sisenõudlust, mis on tugeva majanduskasvu otsustav tegur. Majanduskasvule aitavad kaasa ka struktuurireformid, mille eesmärk on tootlikkuse kasv, ettevõtlustegevuse arengutingimuste parandamine ning investeeringuid pärssivate takistuste kaotamine.

3.2. See nihe Euroopa Komisjoni hinnangus euroala majandusolukorrale on kooskõlas komitee eelmise arvamusega euroala majanduspoliitika kohta,⁽¹⁾ milles pooldati eelarvepoliitika aktiivset kasutamist euroalal tervikuna, et toetada taastumist. Euroopa Komisjoni välja pakutud positiivne eelarvepoliitika on tagasihoidlik, kuid – tingimusel, et seda kombineeritakse investeerimiskava ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi tulemusliku kasutamisega – võiks see aidata ületada aeglase majanduskasvu, osalise stagnatsiooni ja euroala riikide majandusarengu taseme jätkuva lahknemise sügavamaid probleeme.

3.3. Komitee märgib, et positiivset eelarvepoliitikat euroala jaoks tervikuna tuleks käsitada lühikese või keskpika perioodi vahendina, mis peab ühilduma rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkusega. Praeguses olukorras tuleks SKP puudujäägi ja võla eesmärgi kohaldada paindlikult, võttes arvesse üldiselt ELi ning majandus- ja rahaliidu ning stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärgi ja otstarvet üldiselt, nagu on märgitud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 119 ja 120.

3.4. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles täitma oma rolli ELi aluslepingute kaitsjana, pidades eelkõige silmas Euroopa Liidu lepingu artiklit 3, milles sätestatakse eesmärgid edendada hüvangut, ühtekuuluvust ja sotsiaalset õiglust, ning tunnistab, et konkreetset arvulised piirangud, mis on kehtestatud stabiilsuse ja kasvu paktiga, ja pakti jäik rakendamine ei ole ei kohased ega vajalikud praegustes stagnatsiooni ja ajalooliselt madalate intressimäärade tingimustes. Seda järeldust jagab teiste hulgas ka OECD. Hüvangu, ühtekuuluvuse ja sotsiaalse õigluse edendamine on täielikult kooskõlas majandus- ja tootlikkuse kasvuga.

3.5. Komitee teeb ettepaneku võtta stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamisel vastu nn kuldreegel, mille kohaselt ei tuleks stabiilsuse ja kasvu pakti puudujäägieesmärkides võtta arvesse avaliku sektori investeeringuid, mis aitavad kaasa kasvupotentsiaali ja majanduse konkurentsivõime parandamisele. Komitee rõhutab jätkuvalt, nagu ka arvamustes „Investeeringukava Euroopa jaoks“ ja arvamuses Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ning arvamuses Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSD) kestuse pikendamise kohta,⁽²⁾ et on vaja suuremaid avaliku sektori investeeringuid, et stimuleerida majanduskasvu lühikeses ja pikas perspektiivis, ning viimane on vajalik tingimus riigieelarve konsolideerimiseks.

⁽¹⁾ ELT C 177, 18.5.2016, lk 41.

⁽²⁾ ELT C 268, 14.8.2015, lk 27, ja ELT C 75, 10.3.2017, p. 57.

3.6. Komitee hoiatab, et kui majanduspoliitikat ei õnnestu juhtida ELi ning majandus- ja rahaliidu üldeesmärkide edendamise suunas – sealhulgas eelseisvas Euroopa tuleviku valges raamatus –, ei pruugita suuta takistada ELi-vastaste ning majandus- ja rahaliidu vastaste meeleolude kasvu. See võib olla eriti problemaatiline, arvestades praegusi väljakutseid, mida muu hulgas tekitavad geopoliitilised arengusuundumused ELi naabruses, pagulaste ja rändajate vood ning kliimamuutused. Ainult ühinenud ja majanduslikult tugeval ning tugeva rahva toetusega Euroopal võiks õnnestuda selliste väljakutsete muutmine võimalusteks. Euroopa institutsioonid peaksid koostöös Euroopa projektile pühendunud kodanikuühiskonnaga püüdma anda kõigile eurooplastele asjakohaste vahendite abil ettekujutuse kõigest positiivsest, mida EL nende heaks poliitika ja majanduse valdkonnas tegema peaks.

3.7. Euroopa investeerimiskava on vahend, mis saab aidata kaasa majanduskasvu taastumisele ja lahknevuste vähendamisele. Senine rahastamistase on siiani tähendanud, et see suudab ainult säilitada Euroopa Investeerimispankalt saadavate krediitide taset tugeva kallutatusega kõige vähem raskusi kogevatesse riikidesse investeerimise suunas. Sellega tuleks kiiresti tegeleda, tagades stabiilsuse ja kasvu paktis piisavalt paindlikkust seoses vajalike avaliku sektori investeeringutega ja võimaldades seega otsustavalt suurendada energiaüleminekusse, haridusse ja oskustesse, taristusse ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond rahastatavatesse projektidesse tehtavate investeeringute taset kogu euroalal, ergutades samas investeeringuid innovaatilistesse erasektori projektidesse.

3.8. Maksupoliitika koos astmelise maksustamisega on sotsiaalse õigluse edendamise põhielement. Sellega seoses on optimaalne, asjakohane ja kasvu stimuleeriv maksusüsteem äärmiselt oluline. Kõige väiksemate sissetulekute maksustamise vähendamine saab aidata kaasa makromajanduslikule stabiilsusele ja toimida suurema stiimulina maksustatavale tööhõivele. Sellele vaatamata peaksid mis tahes maksuvähendustega kaasnema alternatiivsed maksuallikad, et tagada eelarvepuudujääkide vältimine.

3.9. Komitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni üleskutse üle jooksevkonto puudujäägiga ja suure välisvõlga liikmesriikidele keskenduda oma tootlikkuse kasvu parandamisele. Sellega seoses märgib komitee, et tootlikkuse kasvust tulenev tulude ja rikkuse õiglane ümberjagamine peaks suurendama võrdsust ja avaldama positiivset mõju sisenõudlusele ja kogunõudlusele euroalal. Oluline on stimuleerida sisenõudlust majanduskasvu toetamise ja kriisi ületamise vajaliku tingimusena.

3.10. Komitee on veendunud, et struktuurireformide puhul tuleks prioriteediks seada need reformid, mis suurendavad tootlikkuse kasvu, kuid tugevdavad ka töökohakindlust ja sotsiaalkaitstesüsteemi asjakohaste ettevõtlustingimuste raamistikus. Mitte ükski euroala riik ei suuda konkureerida nüüdisaegses maailmas madalate palkade ja juhutöö põhjal. Rõhuasetus peaks olema reformidel, mis kombineerivad kokkulepitud paindlikkuse turvalisusega, et suurendada ja luua stiimuleid tõhustamise, oskuste ja innovatsiooni suurendamiseks. Tööturureformid peaksid edendama tööhõive suuremat stabiilsust, mis aitaks parandada nii euroala majanduse pakkumise kui ka nõudluse poolt isegi lühikeses perspektiivis.

3.11. Komitee rõhutab veel kord,⁽³⁾ et euroala praegune nn haigusseisund on tingitud vähesest nõudlusest, mis on eelnevatel aastatel suurima sõjajärgse majanduslanguse ajal järgitud eelarvepoliitika ja asümmeetrilise jooksevkonto kohandamise (mis põhineb peamiselt tööjõukuludel) tagajärg ega ole tingitud liikmesriikide ebapiisavatest reformimisjõupingutustest. Komitee rõhutab veel kord, et struktuurireformid, mis on suunatud majanduste pakkumise poolele, ei lähe investeeringute ja majanduskasvu stimuleerimisel piisavalt kaugele, kui euroalal ei võeta vastu ega säilitata ekspansiivset eelarvepoliitikat, kuni taastumine on selgelt käes.

3.12. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et kriisi ajal on sotsiaalsed ja kodanikuühiskonna dialoogid liikmesriikides jäänud tähelepanuta, kui mitte täielikult kõrvalde jätud, eelkõige liikmesriikides, kellele tuli anda rahalist tuge ja kus toimusid suureulatuslikud sotsiaalsed ja tööturu reformid. Mõnda põhinäitajatest, mis kajastavad Euroopa sotsiaalõiguste sammast tasakaalus sotsiaalpartnerite vahel, tuleks soovitada lisada Euroopa poolaasta paradigmasse. Komitee märgib, et praegu ei ole sotsiaalse dialoogi menetlused ELis ja mitmes liikmesriigis tagatud, mis takistab sotsiaalpartnerite tulemuslikku osalemist Euroopa poolaasta protsessis.

⁽³⁾ ELT C 177, 18.5. 2016, lk 41.

3.13. Lisaks on komitee veendunud, et majanduspoliitika kooskõlastamist Euroopa poolaasta raames tuleks parandada ja Euroopa Komisjoni rolli selles tugevdada. Et lisada menetlusse usaldusvärsust, peavad liikmesriigid täitma nõuete kohaselt oma kohustusi, mille nad nõukogu koosolekutel võtsid.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Komitee toetab Euroopa Komisjoni algatusi viia lõpule pangandusliit, luues selleks ühise hoiuste tagamise skeemi ja ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsemeetme. Need meetmed on väga olulised, et kergendada liikmesriikide valitsuste eelarvete koormust, mis on seotud pangandussüsteemi stabiilsuse avaliku hüve tagamisega. Need on veelgi olulisemad, arvestades tõsiasja, et edasilükumine poliitilise liidu suunas on hetkel päevakavast välja jäetud.

4.2. Samuti märgib komitee, et pankade viivislaenude küsimus on väga oluline majanduskasvu taaskäivitamisele suunatud poliitikasuundade täiendamiseks. Probleemi käsitlemiseks tuleks võtta viivitamatult meetmeid, võttes samas arvesse tarbijakaitse kaalutlusi.

4.3. Maksupettus ja maksudest kõrvalehoidumine viivad avaliku sektori tulude olulisele vähenemisele, millel on väga negatiivne mõju stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärkide täitmisele ja suutlikkusele suurendada avaliku sektori investeringuid. Eeskätt on maksuparadiisid väga olulised suureulatuslike maksudest kõrvalehoidumise toimingute ja nendega seotud kuritegude (nt rahapesu) jaoks. Maksuparadiiside kasutamisele lõpu tegemine peaks olema prioriteet. Komitee palub kõigil ELi ja euroala institutsioonidel võtta sellel otstarbel viivitamata vastu direktiivid ja neid rakendada.

4.4. Ebaõiglane maksukonkurents liikmesriikide vahel takistab mitme liikmesriigi maksukogumise suutlikkust ja seetõttu nende suutlikkust vastata stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärkidele. Komitee on veendunud, et ELi ametiasutused peaksid võtma mõistlikke ja tasakaalustatud meetmeid, et lõpetada ebaõiglasel maksukonkurentsi tavad, järgides OECD ja Rahvusvahelise Valuutafondi soovitusi.

4.5. Kuigi komitee tunnustab tohutuid jõupingutusi, mida praegu ja lähitulevikus on vaja teha, et veelgi tugevdada ja arendada eurot, selleks et saavutada euroala püsiv jõukus ja stabiilsus, leiab komitee, et muu hulgas on soovitatavad alljärgnevad eesmärgid.

- Luua euroala ühtne välisesindatus rahvusvahelistes foorumites (Rahvusvaheline Valuutafond, OECD jne) ⁽⁴⁾.
- Eelarvepaindlikkuse ja eelarvesuutlikkuse arendamine euroala jaoks, sealhulgas võimalus anda välja eurovõlakirju potentsiaalsete institutsiooniliste meetmete abil, nagu ühise euroala rahandusameti loomine ⁽⁵⁾.
- Euroopa sotsiaalõiguste samba tugevdamine asjakohase sotsiaalse dialoogi ja sotsiaalpartnerite kõigisse seadusandlikesse algatustesse kaasamise teel ⁽⁶⁾.
- Konkreetse makromajandusliku dialoogi protsessi loomine euroala jaoks, nagu on soovitatud komitee eelmistes arvamustes ⁽⁷⁾.
- Demokraatliku kontrolli tugevdamine ELi poliitika üle ⁽⁸⁾.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ ELT C 177, 18.5. 2016, lk 16.

⁽⁵⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 10, ELT C 268, 14.8.2015, lk 33, ja ELT C 332, 8.10.2015, lk 8.

⁽⁶⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 10, ja EMSK arvamus *Euroopa sotsiaalõiguste sammas*, (ELT C 125, 21.4.2017, lk 10).

⁽⁷⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 33, ja ELT C 177, 18.5.2016, lk 35.

⁽⁸⁾ ELT C 332, 8.10.2015, lk 8.